కుమార నీతి రత్నావళి

7

శ్రీవెంకట్రంగాల

కుమార నీతి రత్నావళి

12

శ్రీరస్తు

కుమారనీతిరత్నావళి.

KUMARA NEETHI RATHNAVALI.

A desideratum supplied
for youths in general to train them
to become good, healthy, loyal and useful citizens

BY

I. Parthasarathi Chetty

Auther of "Sathya Vijayam" &c. &c.

NELLORE

PRINTED AT THE ARYAN PRESS

1909

PRICE Rs. 0--1--6

కుమారనీతిరత్నావళి

PREFACE.

27th November 1909.

NELLORE.

The first part of 'Kumára sathakam' published some months ago, having been recognised as the best suited for infants in the Primary classes, a second part of it for Secondary classes entitled "**Kumara Neethi Rathnavali,**" is now published with anticipation of the same kind of indulgent reception now so readily and widely accorded to the first part.

Most of the verses are fully illustrated with apt similes from nature so that the morals contained in them may be well impressed on the minds of the young readers.

Many verses are included which speak very disparagingly of mis-directed charity, caste distinction, orthodoxy, sectarian animosities conceited Priesthood, and the like which are pre-eminently responsible for the present social degeneration of the country and of which the fiery patriot on the platform is quite oblivious in his perorations for a larger share in the administration of the country.

This booklet contains also stray verses tending to chill the fire of false patriotism in our youths, to make their hearts glow with an unbiassed love for every thing great, whether foreign or native, and to kindle in them a spirit of devotion to God and of loyalty to the Sovereign.

Hygienic principles have not been left out of sight.

In short this booklet is an humble attempt to train the young to become good, healthy, loyal and useful citizens.

The verses are arranged under their respective headings.

I. Parthasarathy Chetty.

శ్రీరస్తు.

కుమారనీతిరత్నావళి.

కందములు.

శ్రీకరుఁడు, శర్వాణీధవ । శీకరుఁ, డాద్యుఁడు, దయార్ద్రచేతస్కుఁడు, సు
శ్లోకుఁడు, దేవుఁడిచ్చుత । నీకాయువు ధీశరీరనియతిఁ; గుమారా. 1

-* జననీ జనకులు. *-

నినునవమాసంబులు గడు । పుననిడి, కని, పాలాసంగి, పాలుపారెడి ప్రీ
తిని, బొత్తి పెంచి సాఁకిన । జననిని మది నెప్పుడును మఱవఁ జనదు; కుమారా. 2

నినుబడసి, యన్నవస్త్రము । లనునిత్యము నొసంగి, వత్సలత నారసి, వి
ద్యనుగఱపి, పెంచిసాఁకిన, । జనకుని మది నెప్పుడును మఱవఁ జనదు; కుమారా. 3

నినుబడయు నెన్నివ్రతములు । పానరించిరో, యెన్నికష్టముల పాలైరో
నినుబడసి పెనుప, జననీ । జనకుల ఋణమీఁగలేవు జగతిఁ; గుమారా.

తలిదండ్రులకెనయే మరి । చెలులాప్తులు బంధుజనులు క్షితిపై? రసవ
త్ఫలశాకములఁ గుడిచినఁ । గలుగునె యన్నంబుతిన్న కరణిన్? కుమారా. 5

హితులను సఖులను బాంధవ । తతులను బడయంగవచ్చుఁ దగ సంపదచే,
క్షితి గాంచునేని మాతా । పితలను బడయఁగఁ గలవె ప్రీతిఁ! గుమారా. 6

జననీజనకులు కంటికిఁ । గనఁబడు దైవములు, వారిఁ గనుఁగొనఁ దగు, భ
క్తిని శుశ్రూషాపూర్వకముఁ । దనుపుము, సకలార్థసిద్ధి దనరుఁ; గుమారా. 7

—* గురువు. *—

తలిదండ్రులరీతిన్, గడు । వెలసెదు సంప్రీతి నీకు విద్యాబుద్ధుల్
గలుగఁగ నేర్పెడునొజ్జల । దలఁపుము సద్భక్తి సంతతంబుఁ; గుమారా. 8

—* దైవము. *—

నీవు వసించెడి గృహమున్ । గావించినశిల్పిపగిదిఁ గనఁబడు జగమున్
తేవ సృజించినవాఁడే । దేవుండాతని స్మరింపు దినముఁ; గుమారా. 9

తరణిసుధాంశులు వెలుఁగన్, । శరదములుగురియ, నదులు జలనిధిఁ జేరన్;
ధర పండ, నీజగంబున్ । విరచించిన దేవుఁ దలఁచి వేఁడు; గుమారా. 10

వనమున మొలిచెడి పచ్చికఁ । దిని, నీరున్ ద్రావి, పసులు తీయని పాలన్
మనకిచ్చుచున్నవాహా! । తనన బ్రము దైవసృష్టి గాదె! కుమారా. 11

అరయు, వటబీజ మెంతో, । బరువడి దానను జనించి పైపైవై
పెరుఁగు తరు వెంతో, ఆహా! । కరము బ్రము దైవసృష్టి గాదె! కుమారా. 12

తిననన్నంబును, మఱి త్రా । గను నీరున్, బండనిరవుఁ, గల్పించిన దే
వుని యప్రమేయమహిమన్, । మనమునఁ గీర్తింపు, రేపుమాపుఁ; గుమారా. 13

తల్లిదండ్రి గురువు దైవముఁ । దలఁపని యాబాలిశుండు దారుణగవానో
పలతులితజనుఁడై వృథ । పాలుపడి రొంటికిని గాక పాలియుఁ; గుమారా. 14

—* విద్య. *—

చిననాఁడె విద్య నేర్చినఁ । బనుపడు, లేకున్నఁ బట్టు వదదడిపిదపన్,
పిను, చాయత్రొత్తవలువకుఁ । బనుపడుగతిఁ జాఁత కెట్లు పట్టుఁ? కుమారా. 15

ఉన్న పదార్థముఁ గానఁడు । క్రన్నన నిజవిహితపథముఁ గానఁడు, కట్టా
కన్నులు గలిగియుఁ జదువని । యన్నరుఁ, డంధుఁడు గాఁడె యఱఁదు? కుమారా. 16

చదివినఁ, బ్రజ్ఞావైభవ । మొదవుఁ, గుశాగ్రమైక దృష్టియుఁ బొదలుఁ,
సదసద్వివేక మొదవుఁ, । జదువున కిలఁ గలదె యొకటిసాటి? కుమారా. 17

దొరకదు దొంగకుఁ, జిక్కదు । ధరణీపతి, కిచ్చుదగ్గఁ, దడియదు నీటన్
బరికింప, ద్రవ్యమిదియే । ధరవిద్యకు సాటిచెప్పఁ దగునె? కుమారా. 18

లోపలవెలుపలఁ దమముఁ । బాపును, రేఁబవలు వెలుఁగు, వాత్యాహతిచే
రూపాఱ దెపుడు, విద్యా । దీపము, తద్దీప్తిఁ గలుగఁ దివురు; కుమారా. 19

వినయంబుఁ దార్చు, గౌరవ । మొనగూర్చు, ధనంబుఁ జేర్చు, నిహపరత్రపథం
బునఁ దేర్చు, సుఖముఁ గూర్చుఁ । ఘనవిద్యకసాధ్యమొకటి గలదె! కుమారా. 20

కనకమణిభూషాదులు । ధనమున్నఁ గలుగు, ధనము దలఁగినఁ దొలఁగుఁ
దనువున్నఁ దనకు విద్యా । ఘనభూషయలంకరించుఁ గాదె? కుమారా. 21

నేరిచినవిద్య నొరులకు । నేరుప, నది చేతఁగిల్లి నెగడుం గద, ప్రా
నీరును దోఁడఁ గొలందికిఁ । జేరును గ్రొన్నీరు తేటి చెలమఁ; గుమారా. 22

గురుశిక్షితుఁడై నెగడిన । వరవిద్యాయుతుఁడు వచ్చువన్నెకు నెంతేఁ,
ధరసానఁ దీరికద, భూ । వరమౌళుల కెక్కు రత్నపఙ్క్తి; కుమారా. 23

కులరూపయౌవనాదులు । గలిగియుఁ, భాసిలఁడు విద్యగనవనిమనుజుం,
డిలమోదుగుపువు మోడ్కికి । నలరియుఁ బూజ్యతకు రానియట్లు; కుమారా. 24

ఎవఁడైన నేమి? చదివిన । స్తవనీయత కెక్కు, శుకము చారూక్తులు నా
ల్గవలీల నేర్చి కాదే । యవనీశ్వరత కెక్కెఁ బక్షులందుఁ? గుమారా. 25

తగుశిక్ష లేక బాలుఁడు । నెగడఁడు నయసరణి, చెండ నెఱపియు వడ్లన్
బగటొప్పఁ దంచినఁ గద । యగు నోరము తినుట కర్హమగుచుఁ? గుమారా 26

దారధనములకంటెఁ బాండితి | వరము సుమీ, విభుఁడు స్వరాష్ట్రమునన్
గౌరవమును, బండితుఁ డెందును | పురస్కృతగౌరవాప్తి నొప్పుఁ గుమారా. 27

భూషణము నిశికిఁ జంద్రుఁడు, | భూషణము లివలకుఁ గ్రొత్త, భూస్థలికెల్లన్
భూషణము ధారుణీశుఁడు, | భూషణ మెల్లరకు విద్య ముద్దు కుమారా. 28

తనయునికంటెన్ మిత్రుఁడు, | తనరోగముకంటెఁ బొరిపువు, దైవముకంటెన్
ఘనబలము, విద్యకంటెన్ | దనరెడు బంధుండు లేఁడు ధాత్రిఁ గుమారా. 29

ధనమిన్, లాఁతులవశమగు | పడిమూఁడియున్, బుస్తకస్థవిద్యయు నిక్కం
బ్బున్నఁదు వక్కఱకౌ దవవు, నీ యెడ నేయవి యెఱుంగవలెను మెప్పుడుఁ గుమారా. 30

చదివియుఁ, బరీక్షఁ దప్పిన | మదివిని యుత్సాహపడకు, మాటికిఁ బడియే
కదనా వాఁటికి నప్పుడు | శిదికి చరించెదవు బలిమి హెచ్చి కుమారా. 31

—* కుమారుఁడు. *—

పలువురు మూర్ఖులకంటెన్ | విలసద్గుణుఁ డొక్కసుతుఁడె వెలసినఁ జాలున్;
బలుచుక్కలున్న, వెన్నెల | గలదే యొకచంద్రుఁ డున్న కరణిఁ గుమారా. 32

విలసద్వివేకసంపద | వెలసిన సుతుఁ డన్వయంబు వినుతికిఁ దెచ్చున్,
కులయశము పరిమళంబునఁ | గలతరులకుఁ దావినించు కరణిఁ గుమారా. 33

రవివలనఁ బవలు వెలుఁగున్, | దీపశిఖచే వెలుఁగు రేయి, సత్కర్మముచే
భువనములు వెలుఁగు, వరగుణుఁ | డవు సుతుచే వెలుఁగు నన్వయంబు కుమారా. 34

అనయగుణాధముఁ డొక్కఁడు | జనియించి కులంబుఁ జెఱచు, సాలోత్కరము
క్షణమున నించుకపాదమిన | యనలము వనమును దహించునట్లు కుమారా. 35

—* స్నేహము. *—

మనుజుని గుణములు చక్కఁగఁ | గనుఁగొని సఖ్యంబుఁ బిదపఁ గావింపు సుమీ;
కనకమువలెనే యిత్తడి | గనఁ బను నారపెట్టుకున్నఁ గరము కుమారా. 36

లలిఁబ్రియము పలుకకుండిన । నలుగుదురో యనుచు మదిని నలుకక హితమే
పలుతెలుఁగుల బోధించెను । కలవరియే పరమహితుఁడు నీకుఁ; గుమారా. 37

ఇల మోసంబున నొందఁగ । మెలఁగెడువారి నెఱింగి మెలఁగఁగవలయున్,
జలమయమునైన బడియలఁ । గలలోతు నెఱింగి దాఁటుకరణిఁ; గుమారా. 38

ఒగిఁ బథ్యమును బ్రియమును వగవాక్యముఁ జెప్పువారు నడిపెడువారున్
జగతిన్ దుర్లభు లెప్పుడుఁ । దగుతీపైయున్న యౌషధంబుఁ గుమారా. 39

వెగటైహితోక్తియును ము । న్నగపడు, నది వెనుక విహితమై మదికెక్కున్
అగదము మును కటువైనను । దనుసౌఖ్యంబీదె తెగులందరికిఁ గుమారా. 40

కలిమిగలనాఁడు చేరిన । చెలులున్ గలరే? తలంపఁ, జెడుకాలమునన్
లలిసేమపడినవారలె । చెలులాప్తులు బంధుజనులు క్షితినిఁ; గుమారా. 41

చెలిమికి దూరము భంగము గలిగింపదు, చంద్రసూర్యులను లెక్కడివో యు
త్పలజలజాతము లెక్కడివో । తెలియ వెతెన్ని యతమైత్రి తెలుఁగుఁ? గుమారా. 42

వెలఁదులతో నీవొంటిగ । మెలఁగకు, మఱివారితోడ మేలంబెప్పుడున్
జలుపకు. నీకపవాదము । గలుగుటయే గాక, కీడుగలుగుఁ; గుమారా. 43

గానకళానిపుణులైనను । మానితభరతాగమాభిమతులైనను, రో
చానల డాయకు, మద్యము । మానప్రాణములుఁ జెడును మహినిఁ; గుమారా. 44

ఇలసంసర్గమువలనన్ । గలుగుగుణాగుణము, లలరుఁగలయికఁ దడపల్
తలకెక్కుట, శవమంటిన । యలరులు దూష్యంబులగుట యరయుఁ; గుమారా. 45

ధరశస్త్రపాణులను, ని । ర్ఝరముల, నఖశృంగయుక్త జంతుచయంబున్,
ద్వ్యరసనముల, దుర్జనముల, । నెరవతివైనమ్మ, కెగ్గు వేమఁ; గుమారా, 46

—* గుణము *—

కులములు మానవకృతములు, । కులభేదము లెల్లవృత్తి గుణసూచకముల్,
కులహైన్యగౌరవంబులఁ । దలఁపక గుణమే గ్రహింపఁ దగును; గుమారా. 47

ధరణీగురులీనుల మునుకొని । పరులనగని, ఖ్యాతిఁ బాయపడదగుము, నీలోఁ
బెరఁగు నమ్మిధరాదులేకద । పరఁగఁగ బరులందు? సమతఁ బడయుము; కుమారా. 48

ఎవఁడైననేమి! విప్రుఁడే । యవుఁగాక! కృతాధ్వరుండె యవుఁగాక! యిక
న్నెవనియధర్మమడిగిన, । దవుదవ్వులవానిఁ బాయఁ దగును; గుమారా. 49

తొలుతఁ బసివదుమగుణ । ములఁ జిక్కనడంపఁగానిమనుబాలుఁడు ఖా
సిలుఁడునయాధ్యత, సస్యము । కలుపూడ్చఁగాని వృద్ధిగనదు; కుమారా. 50

ఎవఁడైననేమి? మనుజుఁడు । స్తవనీయుఁడు గుణముఁడైన, ధనవృను వంశో
ద్భవుఁడయ్యు, విగ్రహంబై । యవసరమునకాదవేఁగలదె! యనుఁగుఁ గుమారా. 51

జగతిగుణులెట్టులున్నన్ । దగఁ గ్రాహ్యులు, కంటకాహితత్త్వంబురదన్
మొగడిదురాసదమగునే । దఁగివిరదాట్రైదరగాదె తలఁల్; గుమారా. 52

ఎట్టిగుణికైన మెచ్చఁడు । కట్టిఁడి, జనతాప్రతీకకంధాన్వితమై
పట్టిదియయ్యుగ సంపఁగి కట్టా! యలిమాపికఁబుగాదె; కుమారా. 53

విత్తులగుణుఁడెట్టులున్నన్ । మదరీతుగ జేకి త్రిలోధిలమ్మెన్నా!
యూరలంబయ్యుఁడురత్నం । బురగతమవిఖ్యాతియయ్యెమర్త్యఁ; గుమారా. 54

పరుసములవదుతిఁదెద్పన్ । సరపాలాపములువిందుసత్సంతి, వలుతన్
మొరపెదుతాలిగొట్టెను! । దరిశెర్పెనుచలఁ, మాత్రిఁదలఁది! కుమారా. 55

అలఁతిగదోషయుతంబై । పలఁతిగగుణమున్నదాని పలదవకము, ఓ
ష్ఠల నెన్నఁడోకదని బాలుఁలుఁబూడ్చెను మతియాన్నా వృషమి? గుమారా. 56

ధరణిగ మహోన్నతగతిఁ । బొరయుటదుర్లభము, చెరుటమొగిమలథంబా.
గిరిమీఁదికెక్కఁదదవగు, । దొరలిపడగ బట్టదొక్కత్రుటియుఁ; గుమారా. 57

సేవయుగుణుఁగాకలాఁతిని । గనిమనుజుఁడు చక్కనదఁగలఁడే? యుద్ధం
బునఁగాక తొందరము గ' గ్గొవిరవపామెట్టుదిదుగానును; కుమారా. 58

విత్తముపోయిన, దానిని । గొత్రగఁబూనియుంగఁగలవు ; గుణయుక్తంబౌ
వృత్తముపోయిన, దానిని । నెత్తిఁగొనఁబడయఁజాల వీవు; కుమారా. 59

జూదంబాదగు, మతిమ । ద్యాదులరుచిగొనకు, వీనియలవునవిద్యా
మేదురధీఘనులెందఱో । మూదలఁబెంపాఱిచెడిరి ముందు ; కుమారా. 60

మదివర్ధమువిగిసీరులు । వదలకపరిణింపఫలమొసఁగ వర్ధనసేయన్
గుదిరినగరిటకుఁదెలియునె । సదమలసూపాన్నరుచులచాడ్పు? కుమారా. 61

అనుభవహీనుఁడు, లాఁతులు । గనుకష్టములెఱుఁగఁగలఁడె? కామపునొవ్వుల్
జనయిత్రులెఱుఁగుదురుగా । కనుభూతములగునె వంధ్యకవ్వి? కుమారా. 62

సరసులుగాక, రసజ్ఞత । నారులెఱుఁగఁగఁగలరె? చెంతనుండియు నంధ
శ్చరములెఱుంగునె కమలో । త్కరమధుమాధురిని? నరులుగాక; కుమారా. 63

జ్ఞానవిహీనుఁడు విద్యా । ధీనుండైననుగుణైకధీయుతుఁడగునే?
పీనుఁగుసలంకరించినఁ । బ్రాణముచేఁబడసిపలుకునయ్యె? కుమారా. 64

ఒకరీతినుమతిసుమతి । ప్రకరములుంచినను తెలుఁగఁబడదనిచోత్రా?
చికమోకాకమొదకృఁగఁ । బ్రకటితమగువాగ్విశేషశక్తిఁ; కుమారా. 65

ధనవిద్యాబలములు, దు । ర్జనులకుమదవాదబాధజనపీడలకౌ,
ఘనులకవి దానధన । జ్జనరక్షలకౌనుదలఁప జగతిఁ; కుమారా. 66

—* సజ్జనుఁడు. *—

పరదోషముగ్గడింపరు, । పరములుతమకున్న, వానిపొగడివివేక
స్ఫురణముననిద్దుకొందురు । ధరణిన్ సజ్జనులుసభలఁదలఁచి; కుమారా. 67

కలిమిగలఁగొలఁదికదఁకువ । మెలఁగుదురిలనుజనులెంతె, మృదుమధురిమయా
స్ఫలఫలితములైతరుగృలు । విలసన్నమ్రతవహించు విధినిఁ; కుమారా. 68

కానిపనిత్తదినాశము. । రానిప్పైపైదిపక్వరంపర, ముదముఁ
బోనీమానముఁ బ్రాణము. । నూనృతవాక్యంబువిడఁదుసూరి: కుమారా. 69

పరదారయాత్రసమముగఁ, । బరవస్తువుఘోరవిషముపగిదిగ, భూతో
త్కరమెల్లఁదనవలెగా । నరసెడువాఁడే మహాత్ముఁడవనిఁ; కుమారా. 70

తనుఁబొందుకత్రుసైనఁ । గనుననురాగమునసాధు, కొడుఁగొట్టఁటచేఁ
దనునఱకుమనుజుపైఁదం । దనభూజము గుప్పుకన్నతావిఁ; కుమారా. 71

ఇమువలాపైఁబదుకొలఁదికి । వడిన్నతిధీమంతుపావిలు, స్వర్గముతృటముల్
పడివన్నదయ్యుఁగునే? యని । కమువంతింతిమను హెచ్చుఁగావి: కుమారా. 72

విలసత్స్వభావముగుణముఁ దు కులువవులోఁగాకవాని గ్రొర్వ్యఁబడఁదుగా.
దొలఁదుఁగదరాదిలోఁచెము । కలిపినఁ, జెప్పా యొజ్ఞకంప్రు; కుమారా. 73

ఖలులోకకొండలుసద్గుణ నిలయునివింపింప, నతఁడు నిందాస్పదుగునే?
యలఁతిగఁజీకులుఁగ్రొచిన । విలసనతిని కొలఁతివమైనవిలువఁ? కుమారా. 74

మదిమనులుపకృతిమఱవకు । గవ. చిన్నతనాననిడిన కృపిపప్పులకై
యొదిగియమృతోపమాంబు । ప్రసన్నమైచను నారికేళము ప్రజకుఁ; కుమారా. 75

స్ఫురదహివిషముఁగాద్రావియుఁ । నముఁడాగబ్రతికినను బ్రదుకు, నయుగుణ బాధుగా
బరిహసము సేసిబ్రదుకుట । గురుపడి ఘటియించుఁపశుకవానిఁ; కుమారా. 76

—* దుర్జనుఁడు. *—

ఇల ఫణికన్రెండ్ నాలుకలు । ఖలుఁడదిమొట్టన్నఁ. బాము కాటుకుమందుల్
గలవెన్ని యేవిగానీ, । ఖలభావముమాన్పఁ గ్రియలుగలవె! కుమారా. 77

తలఁచునదొండు, చేయుఁగా, । విలసనతిలియొక్కరీతి, వెడఁగునకెన్నన్
దలఁపొకటి, మాటయొక్కటి, పలుకుబడియొకటి కపటపరునికిఁ; కుమారా. 78

వెలికొంతవటాటోపము । గలిగియుఁ గుత్సితుఁడు ప్రకాశుండగునే? 79
పులితోలుఁగప్పినంతనె । పులియగునే గార్దభంబు బుధనుత? కుమారా.

పెడఁగొంతహితము నేరుపఁ । బడినను, దనతోంటిగుణముఁ బాయఁడు; పాదిన్
బడఁదేనెఁబోసి పెంచిన, । విడుచునె తనచేఁదొకింత వేము? కుమారా. 80

గిరులంతలేసిదోషము । లరసిన తనకున్నఁ గాంచనేరఁడు దుష్టుం
డొరులవియణుమాత్రంబుల । నరయును బెనుగొండలట్లు; లనుఁగుఁ గుమారా. 81

కుమతిన్ జేరిచి విద్యా । సముచితుఁ జేసినను విడఁడు సహజోద్ధతిఁ దా,
గుమతిన్ బాలిచ్చి పెంచిన । విమతాహి విషంబు బేలవిడుచుఁ ; కుమారా. 82

నర సద్గుణంబు విద్యా । పరభూషణమైన యప్పు వాని వర్జింపఁదగున్,
స్ఫురితమణియుతదక్ష్వే । కరము గని భీతిఁ దలఁగుకరణిఁ ; కుమారా. 83

అలఁతులని ఖలులఁ బలువురఁ । దిలకింపకుపేక్ష జేసి తెచ్చుకగీడ
వ్వలఁ; దృణచయముయుగజ్జల । బలనన్ గలభములు గట్టఁబడవె! కుమారా. 84

పతితుని దగ్గఱఁ జేసిన । మతిమంతుని యశము చెడును, మంజుల గంధా
న్వితచందనంబు లశునా । ప్రతి నిజసౌరభముఁ బాయుపగిదిఁ ; కుమారా. 85

విగతాంతింబులు మనుజుఁడు । తెగఁజదివిన ఫలమె? యట్లు ధీరత పత్రిం
పుఁగవశె, వటు గాకుండిన, । జగతిన్ దా వంచకుఁడుగఁ జనును ; కుమారా. 86

విమలమతి గానిమానవు । సమధికశాస్త్రములు దేర్పఁజాలవు, గ్రుడ్డిన్
సముచితదృక్కులఁ జేయునె । యమలాదర్శనము లెన్నియైనఁ? కుమారా. 87

కృతిమధముఁడు మతిమఱచున్, । గృత మెఱుఁగును మధ్యముండు, కృతమందకయే
హితముత్తముండొనర్చును, । కృతమందియుఁ గుమతి సేయుఁగీడుఁ ; కుమారా. 88

బలధనవిద్యాసంపద । గలవారిన్ జూచి ఖలులు గాఢతరేర్ష్యా
కులులగుట సహజ, మిల మద । కలభములఁ గని శునకములు మొఱుఁగఁగాదె; కుమారా. 89

పరువువిధిఁ గాక మూర్ఖుఁడు। సరసోక్తిగా శక్యుఁడవఁడు, చల్లనిరీతిగా
కారియుంపఁ గట్టె తనవంకరబాయునె? వహ్నివలనఁ గాక; కుమారా। 90

చలువకుపాకంబెన్నఁడుఁ; । జలిపివచో దాని దినముఁ జలువు దువాహైఁ;
కొలిశాక్యుఁ నాఁడు దొంగిలి । ఖలుఁడవదె తనవృత్తిగాఁగఁ గనఁడె? కుమారా. 91

ధర గలరెవ్వా రైనను । బరపీడ దొలంగిమనుట భాగ్యంబు, ఘనుల్
చిరకాలమున్న ఫలమే! । పరులెల్లఁ దరోసి తిట్టవలయుఁ; కుమారా. 92

జ్ఞానంబు దక్కఁ బశులకు । మానవులకు నెల్ల క్రియలు మహిఁ దుల్యము లై
కానఁబడు, నింత విరతి । జ్ఞానుండు ద్విపాదపశువుగాఁడె? కుమారా. 93

—* కోపము. *—

కోపము తాపముఁ జేయు మనకు, । దాపము ఘోరంపుఁ బవిత్రిఁ దారిచి నిత్యా
పాపమునఁ ద్రోయుఁ, గావునఁ । గోపము వలదది నికృష్టగుణము; కుమారా॥ 94

తిట్టిన, దిట్టకయుండిన । బట్టదు కలహంబు ; విద్వాంసుదకలవిడిన
చెట్టుగమందున్న బుదకలు । బెట్టని కోమందు పెట్టు పేరిఁ? కుమారా। 95

అలిగినను బుధులు చల్లని । పలుకుల శాంతింతురవుడె; పొల్పొంగినచో
జలమున్న చల్లనంటనె । కలఁగక యాది యట్టె మణఁగు గాదె; కుమారా। 96

కటువాంఛ్యాహోత్తరలన్నే । నుదివిన, నుడుగక ఖలుండు నూఱ్ఱఁ బుక్కుకొరగా
పడిలేఁగుఁ; గ్రాఁకుసూదియుఁ । బదనిచ్చి లంగ్గందుఁ గ్రుకలి ; కుమారా। 97

—* భూతదయ. *—

విను కాయామూలు మదిలో । దనకెదుకద, యటులనీవు పరులను దూలఁగ
వనరెదె పుడమిలో వారలు?। కనుక నీవటె మఱి పలుఁగనుము; కుమారా॥ 98

ఘనశస్త్రంబులఁ గలిగిన | పెనుగాయమ్ము లార్పవచ్చు, బెడిదపు మదులన్
దనికి వచనమున నేర్పడు | ఘనమార్పఁగ వలను పడదు వసుధం; గుమారా॥ 99

ఇల సర్వభూతదయకున్ | ఋతవాక్యాచరణమునకు నీడగ విసుత
వ్రత మెందు లేదు, కావున | సతతము మన్నింపు మివి సక్కఁగ; గుమారా॥ 100

దేవేంద్రపదము రానీ, | భావజసుఖమీయ రంభ పైకొనఁ బడనీ,
గావింపకు పలుపాపము, | నీ వెప్పుడు భూతదయను మఱవు; కుమారా॥ 101

దాతర దన్నమ్ము కనవి | చోరుల ప్రాణంబుఁ దీయఁ బోకు, కటా! యా
రీతిన్ మనల నుంచిన | నేతియు నపైఁ దుమీవ రమ్మందు; కుమారా॥ 102

సవనచ్ఛలమునఁ బ్రాణుల | భువి జిహ్వాచంచలతను బొల్యంబు సుమున్ :
దివిరి మృతి త్రిమివాక్కృటి | వదరక దయమనుపఁగలవె యవనిఁ? గుమారా॥ 103

ఎదిరి పనులు నీకొనర్చిన, | చెదర ప్రియమూవహిల్లు నిరతము లకి నీ
హావవింపకు మెన్నఁటికిన్, | ఇదియే ధర్మైకమార్గ మెందుఁ; గుమారా॥ 104

పరకాంత వెన్న బుద్దిలము | ధర, సద్బుద్ధి బుద్దిలతరము, తపతాపమువన్
గరఁగుఁ గద వెన్న, సద్బుద్ధి | గరఁగును బరతాపమునకుఁ గరము; కుమారా॥ 105

పరసేవ పరమధుమమనియున్ | బరహితకరణంబు పుణ్యపథమనియును వసుం
ధరఁ జెలుఁగు సకలశాస్త్రా | ర్థరహస్యాంశార్థ మిదియె తెలుపఁ; గుమారా॥ 106

—* పశ్చాత్తాపము. *—

పొరపడి దుర్గతిఁ బోకిరి | జొరపినఁ, గడువఁగలిపాని చెడఁ దేర్పఁగనీ
దరఫురమా, యనుతాపముఁ | బోరయనీ మాపవృద్ధుపకువుఁ పుడమిఁ; గుమారా॥ 107

—* మితము. *—

మితిహితకరమది మీరిన | హితహాని ఘటిల్లుఁ, గొలఁదివన్నముఁ దినినన్
ధృతము గుదమువా భోజ్యమె | యతిరిక్తంబైన హాని కగును; కుమారా॥ 108

నప్పుబడియుండెఁగి, తప్పున । నెచ్చించినవిచ్చ్రకాఁడు నిత్రేకుఁడనఁగ,
హెచ్చగ వ్యయ మొనరించిన । విద్యుకుపాల్పడునుది త్తవిభుఁడుఁ; కుమారా। 109

—* తృప్తి. *—

ధనికులఁగని సంపదలే। దని యెవ్వఁడుఁ జింతపడకు, మనవిని నీకం
టెను లేమిఁ గలఁగు వారలఁ । గని, తృప్తివహించి, బ్రతుకు గాంచు; కుమారా। 110

ఇలఁ బేదవడియు మదిలోఁ । గలఁకువ లేకున్న వాఁడె కడుసుఖి, ద్రవ్యా
దుల వాఁచి విధవ మొందెడు । కలముఁడు గను నే మనస్సుఖంబుఁ? కుమారా। 111

తనకొలఁది యెంతొ యంతే । మనుజుండాసింపఁదగును, మతిఁగోరిన వ
చ్చునె? పటికజలధి ముంచినఁ । బట్టెడు కాకట్టు హెచ్చు పట్టుఁ? కుమారా। 112

—* వినయము. *—

బలహీనుఁడయ్యు వినయము । గలిగినవాఁడు పెంపుగాంచును, పైపై
దళుకొగి వినయము విడకుఁ । దల్లవ రిచి ప్రబ్బ బ్రతుకుఁ దదవృఁ; కుమారా। 113

బలవంతుఁడయ్యు వినయము । గలుగని వాఁడు కీడు గాంచును, నిబ్రట
నిలుచు పెనుమ్రాఁకు కటటని । జలవయమున వ్రాల్గియాలు పరఁగఁ; కుమారా। 114

—* ఉద్యోగము. *—

పనియొనరింపక దైవం బును చేసెడువాఁడు ఫలముఁ బొందునె? యెడపక
గని విత్తి తగకృషి చే । యని వాఁ డేలా పెట్టు పంట? నదుఁగుఁ కుమారా॥ 115

దైవోపపత్తి తనకుఁ । గావలెనని వేఁడి వేచి, కార్యోద్యమముఁ,
గావింపఁ కూరకలఁడు । వావిరి చెడు ఫలము గనక వకుఁధఁ; కుమారా। 116

ఇల దైవపౌరుషంబులఁ । దులగా ధరుం గొంచి తోడరి వస్తూనికఁగ
తొలఁగక కృతకార్యుండై । ఫలమును దాననుధవించి బ్రతుకుఁ; కుమారా॥ 117

పౌరుషమున దైవంబును । నోరిమిఁ దోఁపడినఁ గాని, యుద్యతి మునిగియున్
నేర, దెవుఁడొంటిచక్రము। చే రథమొంటఁగ పోగ శ్రుతిని? కుమారా। 118

ఫలమగుట, కాయయగుటయుఁ । దలకింపఁగ దైవికంబు, ధీరుఁడు దానిన్
దెలిసియుఁ దనయత్నము మానఁడు । జలపకమాన్యం దురగిన సరణిఁ; కుమారా 119

జతనమున కార్యమగునని । మితిమీఱెడు చెలసమునకు మేకొన చెప్పుదున్;
తతపౌరుషంపవయ్యున్ । శ్రుతిధృత్తే మెత్తఁగలవు చెఱి? కుమారా॥ 120

—* ధనము. *—

కలవాఁడు కులీనుఁ, డందము।కలవాఁడు, ప్రాజ్ఞుఁడు, లోకగణనీయుఁడు, ధీ
కలవాఁడు, ధన్యుఁ, డార్యుఁడు, ।కలిమిని గలుగనిగుణాలి గలదే? కుమారా। 121

ధనమున్నఁ జెలులు బాంధవ జనములు లెగా చెల్లరాప్త జనములు లెధువిలో,
ధనహీనుఁడాయిరెవ్వరు। ధనమూలము సకలజగము, తలఁపఁ; కుమారా॥ 122

ధనమున ధర్మము చేకుఱు, ధనమున సత్కీర్తులు దలకూడు ధరన్,
ధనమున సద్వినోదా గా। స్థివి విహారుఁ బరముఁ గల్గఁ జేర్తుఁ; కుమారా। 123

ధనము ఖిల శ్రీవంటిని।యనయయగిలిన్ బడయ చెప్పడది యపుడేరమై
తనరిన ను మాలమూట్టఁగ।బొనరించుర్ పంచ పాని మాంగు; కుమారా। 124

సిరియున్న వస్తు రెల్లరు,।సిరిచెడరారెవరుఁ; గంటె చీమలు దినఁ జె
క్కెరయున్న మాఁగు, లేమిన్।బరిగొను నే యఃక్రొత్తఁ టెకగిదెఁ? కుమారా॥ 125

—* జీవనము *—

తలిదండ్రులు గడియుండిన । కలిమి నిరాశంబు కష్టు కలిగినఁ గలుగున్,
దలఁపున నలినతొత్తక ధీ।యలపున సార్జించి బ్రతుకుమనిఁ; కుమారా। 126

మా తాతతండ్రు లెంతో । యాతతధీగాత్రవృత్తులనియుఁ గర్వో
పేరుఁదవు గాక, ఖ్యాతిగ । నీతిగ గష్టించి బ్రతుకు నేఁడు; కుమారా 127

ధరణీసురుం డవనగాని । గరువము వదలిపు, దేహకష్టంబునవో
వరబుద్ధిబలిమినో మను । సారిదిగ, విద్యం దృవృత్తిఁ బోరకు; కుమారా 128

ఇల వైశ్యజీవనంబౌ । కులవృత్తిగఁ దలఁచి పూనుకొనుము, గతదృ
క్కులహీన దీన పంగ్వా । దులకది చెల్లినను లేదు దోసఁగు; కుమారా 129

స్త్రీయాదిదుష్టవృత్తులఁ । జేయక జీవనము, నీతిచే నేపునియుక్
జేయుము, దాపనుదోషం । చేయదియును నిన్నుఁ బోరయదపుశుఁ; కుమారా 130

కరచరణాదులు బుద్ధిగ । బరమేశ్వరుఁ డిచ్చె నీకుఁ బాటువడంగా,
వారుల పయింబడి బ్రతుకక । పరువుగ నీయంత నీవు బ్రతుకుము; కుమారా 131

ఇల పరువు మాయుటాదిగఁ । గలవెన్నో బ్రతుకువిధులు గాని, లసద్ధి
బలమున జీవించుటయే । తెలియఁగఁ గదు మంచి బ్రతుకు తెలియుఁగు; కుమారా 132

ధరఁ గృషివాణిజ్యాదులుఁ । గరవిద్యలు పెక్కులుండఁ, గానకసీవా
కృరిసేవ బ్రతుకఁ బూనుట । కరము విహీనప్రవృత్తిగాదె? కుమారా 133

కలదన్నుతవాదజీవన । మిల, దానగ వేదవేత్త లూసరానున్నగ
వలదన్నఁటికయ్యది, రో । తలఁదులు మనుహీనవృత్తి విధము; కుమారా 134

—* దాతృత్వము *—

తనబ్రదిమిన యొఁదు పరమని । ధనమున గడియింపఁదగును, దమవృత్తి నేఁజే
యని తాసత్పాత్రలకుఁగ । ధనమీఁదగుఁ దాభుకింపఁదగును; కుమారా 135

ధని కుండియు టొకరుంకృప । పనిగాదు తలంపు, లేమి బాములఁ బడుచున్
దనకున్న కొలఁది యిచ్చుట । మనుజుఁడు పో దానశాలి మహిని; కుమారా 136

అనయగలిఁబడయుం ధనముల్ | బెనఁ ప్రోఁగులు గాఁగఁ బెంచి పెట్టినఫలమే!
స్వనయము వధంబునఁ గూర్చిన | తృణమునఁ దృణమిమతి, మేలుదెచ్చుఁ; గుమారా! 137

ధనమున్న కాలఁదికనుభవ | మును దానముఁ జేయుం, మట్లు పొనరింపనిచో
వనపూర్ణతటాకము వి | చ్చినవదువున ధనము రిత్తచెందుఁ; గుమారా! 138

తనిదీరవనుభవింపుము, | ఘనముగ సత్పాత్రులకిడుము కలిగిన కాలందె, |
ఘనవాతలులితదీపిక | యనువున సిరియెవ్వకేమియగునో! కుమారా! 139

లివకొదులకిడక దాఁచిన | ధనము వృథా చెడును; మఱివదారిని నీళ్లన్
జనసీక, చేలకీకయ, | నిలిచిన; జెలువనియ కెట్లు నిలుచుఁ? కుమారా. 140

తానుంగుడువక దీనుల | కీనొల్లక ధనముఁ గూర్చు హీనుఁడు, చూడన్
జేనికిఁ గట్టిన బొమ్మయ | కాని తదర్థంబు గాఁడు గదర; కుమారా. 141

ధర విప్రుఁడవియుఁ విప్రుఁ | డరుఁడవియును నన్నుమెఁడుదు తలబెంచకుమీ,
పరికింపఁగ వాఁకలి యొ | ల్లరకున్ సమమ,,చుమదిఁ దలంపు; కుమారా! 142

ఘనసంతర్పణమని వెస | ధనికులసోమరులభుక్తిఁ దనువుటకంటెన్ |
దననిగ నంబలి గ్రుడ్డికిఁ | గొవటికిఁ బోయంగవలెఁ దెలియఁ? కుమారా! 143

కడుపిడ, వాఁకొనవాఁడని | కడుఁ బ్రీతిభుజించి తృప్తిఁ గనుఁ; గడుపారన్
గుడిచినవానికిఁ బెట్టిన, | నాదలికిఁ దెచ్చుఁ గద వేగ నోగుఁ; గుమారా! 144

దారిద్ర్యార్తవికన్నము | ధారుణి నిడ తలచుఁ గాక, ధనవంతునకున్
శేంమెనిచ్చినవమతగు, | వారిధిపై వానకురియు పగిదిఁ; గుమారా! 145

ధరణిన్ శాస్త్రాపాత్రతఁ | బరికించి యొసంగుటుచితపద్ధతి, యదియే
యరయఁగ దానసమీహిత | పరమార్గము, దానివిడువవలదు; కుమారా! 146

మఱి చంద్రుఁడింద్రుం | డని వెస నీకిచ్చుకంటు లాడెదువారిన్
నిషరలదు, స్వార్థపరులా | జనములు ధనదర్థహారణచణులు; కుమారా! 147

వెలఁదాల్చిపడియున్న మఱవఁదు నిజదానగుణము, మాటికి నిత్యం
బులిగిగ్గెడ్డు ద్రిఅగియు నెప్పుడే దఱుఁగునె గంధంపుఁజెక్క తావిఁ ! కుమారా ॥ 148

మెచ్చునకెప్పుడుఁ బెట్టకు, । హెచ్చుగనీకొలఁదిమించి యిడకెవ్వరికిన్,
ఇచ్చితినని చెప్పకు, మది । హెచ్చిల్లకు మిచ్చియీవినీవు ; కుమారా ॥ 149

—* కాలము *—

దినదినము మనయాయువు ఘనరయము వ్రదలుఁగుఁగానఁ గాలంబు వృథా
చననీక చేయవలసిన । పనులను నప్పుడె చేయవలయుఁ; గుమారా ॥ 150

అనుకొనిన తఱికిఁ సరిగాఁ । బని బూనక యున్నఁ గార్య భంగంబగు ; నే
చిన తఱిని వానలేమిని । యెండఁగదా సస్యములకు నెగ్గు ; కుమారా ॥ 151

సమయోచితవృత్తిన్ మేలమరును లేకున్న సౌఖ్యముబ్బదు చలికా
లమునన్ వలిపంబులు గ్రీష్మమునన్ దుప్పట్లు హితమె మనకుఁ? కుమారా. 152

మున్నటివలె నేఁడుండదు, । మున్నని దినదినముఁ గ్రొత్తగాఁ బలుమార్పుల్
పన్నుగ వచ్చును, గాలో । త్పన్నస్థితులెల్లఁ గనదువు ధాత్రిఁ ; కుమారా ॥ 153

గతకాలదేశహితసం । గతులిప్పుడు కొన్ని యింపుగావ, దివిజమే ;
హితమగునె యిప్పుడు మనకు । స్థితగతి స్తన్యంబు లొంటెకీలఁ ? కుమారా ॥ 154

—* సుఖదుఃఖములు. *—

కొన్నాళ్లు దుఃఖమావలఁ । గొన్నాళ్లు సుఖంబు జంతుకోటికి సహజో
త్పన్నములై చనుఁ, జీఁకటి । వెన్నెలలొప్పారు రీతి, వినుము; కుమారా ॥ 155

ఇరుములు గుడిచిన కెంగం । బడు సుఖమావిర్బవ; కొండ బడలిన పిదపన్
గడుపారఁ యినుచుఁ గాడే । వడ దేరిచి నీడ శీతవారిఁ కుమారా ॥ 156

సిలుగులఁ బడియును ధీరుఁడు।కలఁగక ధైర్యంబు ధరించు ; ఘనమకరతిమిం
గిలగోత్రగర్భమయ్యును।దొలఁగునె గాంభీర్యమబ్ధి తోనికి? కుమారా। 157

అలఘుఁడు కష్టసుఖంబులఁ।గలఁగుమ గడునుబ్బు, వికృతిఁ గొనఁడెందుఁ ; దా
నలనిండి యొంప పెందును।గొల, నంబుధియొక్కరీతిఁగా యలుఁ ; కుమారా। 158

—* బుద్ధిబలము *—

ధర నల్పబలుఁడు పెరవరి । హరికరులన్ బట్టుఁ, గొట్టునద్రుల, బంష్ట్రన్
ద్వరవడువు పెద్దులేయ, । పరికింపఁగ బుద్ధిబలమె బలము ; కుమారా॥ 159

తనుబలముకంటెనరయఁగ । ఘనముసుమీ బుద్ధిబలంబు, కాలువదాఁటన్
దనుశక్తిలేనిమనుజుఁడు।వనసిధి దాఁటుఁగద నౌకవలనఁ ; కుమారా। 160

—* పరోపకారము. *—

తనపొట్టకొఱకు బ్రతికెను।మనుజుఁడు మనఃపీస్థుఁడువ్వె, మహనీయులకుఁగా
మనువరుఁడుచచ్చియును దా।వినుతిన్ మృతజీవిగాఁగ వెలయుఁ; కుమారా। 161

వెలయఁగఁ బరోపకారము।సలుపని నరుఁడున్ననేమి,చనెనేమి, ధరా
స్థలిరాలుబండలుండవె?। ఫలమేయొక్కరికి వానివలనఁ? కుమారా। 162

కరమీవి, శ్రుతులు శ్రవసులను,।నిరవుగ దేహము పరోపకృతి భూషితమై
పరఁగును, కంకణకుండల।పరగంధాదులను గాదు వసుధఁ కుమారా॥ 163

ఇడలియు సజ్జనులుపకృతి।విడువరు, చెట్లెండకోర్చి వృష్టిన్ బడియున్
గడునాశ్రితులకుఁబండఁగ।విడిదిన్ దినఁబండ్లనొసఁగువిధము! కుమారా॥ 164

—* ఐకమత్యము. *—

బలముసుమీ యైకమత్యము, । కలయికవిడి మనుజులుంట కడుబలహీనం,
బిలనొక్క కట్టెవిఱువఁగ । సులభంబటుమోపువిఱువ సులువె? కుమారా॥ 165

వలువగురుగుమిగొనియొంతటి। కలుషమునేఁ జేయఁగలరు; క్రిమిలయ్యఁ జెదల్
కలయికఁ బెట్టినపుట్టలఁ। దిలకింపమె గుట్టలట్టుదినముఁ; గుమారా 166

అలఁతులెయయ్యుఁ బెక్కురు। కలసిన, సంఘంబు కార్య గర్వితకెక్కున్
చెలులున్ వాఁగులు వంకలు। కలసికదా పాఱు నేఱు గాఁగఁ; గుమారా 167

— * ఈర్ష్య. * —

ధరనీర్ష్యాళులచిత్తవి। కారులగున్నోత్కరముదోఁచదొకయింతయుఁ బ
శ్చారతిపి పైత్యరోగా। తురునకు రుచియింపనట్టులొప్పరి; కుమారా॥ 168

* ఆరోగ్యము. *

ధారుణిభాగ్యముకెల్లను । నారోగ్యము తెస్స, నిత్యైశ్వర్యములున్
దేరియు రోగి సుఖించునె! । యారోగ్యాభ్యుదయు గాక ; యనుఁగుఁగుమారా॥ 169

మలమనుదినంబు వెడలక । నిలచినఁ, జెగులొందునాడులు; నీగృహము స్థ్తే
లరిశుద్ధిసేయకుండినఁ, । బలువ్యాధులకుమ్క యగుచుఁ బరఁగుఁ ; గుమారా। 170

మలమూత్రమ్ముల శల్య। మూత్రం ర క్తశిరోజములను బుస్తెల ముమిత్రన్
జలములవిడువక, దానన్ । గలువంబెంతయును నీకుఁ గలుగుఁ ; గుమారా॥ 171

మంటికేసన దినము స్నానముఁ, । దఱితో భోజనము నిదురఁ, దనుసంక్రమమున్
చెలిసలుపుమనుదాఁ పొందున్ । వలసదారోగ్యభాగ్య వసతిఁ ; గుమారా। 172

—* దేహపరిశ్రమము. *—

కాయపరిశ్రమయును, శ్రాం। చాయోగముదప్పకుండ, ననవరతంబున్
జేయుము, డీనను గదు నీ। కాయుర్వృద్ధియును బలంబు నగును ; గుమారా। 173

మెదడునకు మేధపాదలన్, । గదుకొని వ్యాయామమునను గాయం బెదుగున్,
పదములమీద స్తనవులు పదిలపడన్ దలఁచి పాటుపడుము; కుమారా। 174

కాయపరిశ్రమ మెంతయుఁ । జేయక, మేనున్న నెపుడుఁ జింతనఁ గ్రుయ్యం
జేయుట రోగప్రదమును । నాయుస్సుం క్షయకరంబు నగును ; కుమారా॥ 175

ఇలఁ గలిమికంటెఁ గాయక । బలమధికము : పెక్కురర్థవంతులు కడు దు
ర్బలులై వశింపఁ బేదలు । బలయుతులై యొందుచున్నవారు ! కుమారా॥ 176

తిని మెప్పాఁటలుఁ దూర్చుని, । తనువింతకదల్పకొఱిమఁ దతిశయ్యాలసుఁడై
సనయమ్ముఁ బరుండు మనుజుం । డనుగత బహుదీర్ఘరోగుఁడగును ; కుమారా॥ 177

తనువున్న పెన్నసిరులన్ । గనుఁ గొందువు, కీర్తినింపఁగలుగుదువిలలోఁ,
దనువెపుడు రక్షణీయము, । తనువాద్యము సకలధర్మతతికిఁ ; కుమారా॥ 178

ధనమొక్కటి పేర్చఁ దలఁగినఁ । బనుపడి మనవచ్చు నంగబలమున మహిలోఁ,
దనువున బలమింకిన వాఁ । ధనమున్నన్ మనుట దుఃఖతరము ; కుమారా॥ 179

తులువల చెలిమిన్ బోవన । బలమున్ పెచ్చించు నరుఁడు పయిపయి రుజలన్
కలఁగి, జరరాకమున్నె । బలమఱి క్షీణించు వెతలఁ బడలి ; కుమారా॥ 180

—* మతము *—

ఇలఁ బ్రాఁబురాణగాథలు । గలవెన్నో, యందు దేశకాలోచితమై
విలసద్ధితయుతంబై । వెలఁగెడు వానిని గ్రహింపఁ జెల్లుఁ ; కుమారా॥ 181

ధర మతములెల్లఁ బరమే । శ్వర దివ్యమహాగుణానుభవదర్శకముల్
పొరిబడి దీనిం దది హెచ్చని । యరయక నీమతము విడకు ; మనుఁగుఁ గుమారా॥ 182

హితమగు నొకరికిఁ గారము । హితమొకరికిఁ దీపి, యట్లె యెల్లమతంబుల్
క్షితి వారివారికి హితములు, । మఱి యెన్నఁడుఁ దూఱకొరులమతముఁ ; కుమారా॥ 183

కలవు మతవిధులు పెక్కులు, । సలుపుము సలుపకుము వాని, సత్యాహింసా
ది లసద్గుణములవిడువకు । మిల నెందున ముఖ్యతరములివ్వి ; కుమారా॥ 184

సకలపక్షపాతమై జనహితమై న్యాయ్యంబయ్యును చెసఁగెడు వాక్య
ప్రకటితిఁ గొనుము తదన్యము శ్రుతికథితమయ్యెనివవలఁ ద్రోయుము ; కుమారా! 185

శైవంబో వైష్ణవంబో భావింపమతాంతరంబో పగిదియన్యో
న్యావృతమై త్రికమనుటయు దైవాపేదితమతంబు ధరణిఁ ; కుమారా 186

—* స్వాభిమానము *—

కులవిద్యాధనబలములు కలుగలవారు గర్వమెంచుఁగావించుఁ గరం
బిలసజ్జనులనవియే కలిగించును దిన్నఁదనము ఘనతఁ ; కుమారా! 187

కులహీనుండో, కలవాఁడో, లేనివాఁడో, కండువాడో, వృద్ధో,
తెలిపెడిది గాద్యాప్యైనను యభిమానము ; కుమారా! 188

మనపూర్వులు సకలజ్ఞులు మనమెఱుఁగని విద్యగలదె మహిననిగర్వం
బును బాపక, క్రొత్తకొక్కటి దనరాని నేర్చికొనుము దాని ; కుమారా! 189

నీ దేశమొ పరదేశమొ యేమైననేమి? గ్రాహ్యమెందేనున్నన్
గాదనకకొనుము, దానన్ బ్రోదిగజనకొను ; కుమారా! 190

మనపెద్దలుగమియించిన మనుపటినక్ష మేగుణంబు భువిననిమదిలో
ననుకొనక, కాలభేదముఁ గని గుణముగ్రహించి ప్రబుద్ధుఁగాంచు ; కుమారా! 191

—* రాజభక్తి *—

పరయుగమును దైవచింతన పరమార్థక్యకము నట్లో పరఁగునునట్లే
ధర నైహికసుఖవృత్తికి ధరణీపతిశాసనంబుఁ దాల్పఁ ; కుమారా! 192

కులభేదము మతభేదముఁ దలఁపక యందఱిని సమతఁ దగఁగనుచు ధరా
స్థలినే లెడు మన ప్రభుని నలరికృతజ్ఞత మెలఁగు ; మఱఁగుఁ కుమారా! 193

రావిమార్గము యేర్పడదనుకన్ మన దేశము పడిన వెతలు యెఱుఁగక. మన దే
శమున గలిగిన సుఖములఁ గసి మెలఁగుము రాజభక్తి గలిగి ; కుమారా! 194

ము, గులగౌరవమునఁ జెత్తనమందినవారు, నేఁడుతగఁబ్రబలసమతన్
దనరారనేలు కొనిన్ విస్మరింపరు, వారిబోధవినకు ; కుమారా 195

కులమహిమంబరులలొచ్చుగాఁ దలఁచెదవిఁక నీవెరాజ్యతంత్రాధికతన్
వెలసిననేమియొనర్తువా ? కులభేదంబుడిగిపదవిఁగోరు ; కుమారా। 196

కులమతభేదాదులచేఁ గలఁగెదుమనమేలుబడినిగాంచుట శ్రం
ఖలబద్ధపమఁదుఫలవన్ దలఁచుకరణివాస్యభంజనంబు ; కుమారా। 197

వలుపురుగలమనయింటన్ గలవెన్నోగాంచలింకఁగదువిస్తృతమై
వెలపెడియేల్పడినుండవె ! వలదేలికమూఅ, హానివచ్చుఁ ; గుమారా। 198

ఏలుబడిఁదప్పులుండిన నోలి నెతింగింపు, భూపుఁడాగిఁబాపును, నీ
వాలీలఁజేయకేలిక పాలనమున్ దిట్టహానివచ్చుఁ ; గుమారా। 199

—* కీర్తి *—

చలములు ప్రాణములు, చలాచలములుధనవిభవదారతనయాదులు, స
చలముసమస్తంబును నిశ్చలముసుమీకీర్తియొకఁడు జగతిఁ : గుమారా। 200

జనియింతురు మరణింతురు జనులిది స్వాభావికంబు, జగమునఁగీర్తిన్
గనిచినవాఁడేశాశ్వతతనుఁడైమృతజీవిగాఁగఁదలరుఁ ; గుమారా॥ 201

—* మఱికొన్నినీతులు. *—

తగుసుపకరణంబులు లేకాగినేఘనకార్యమేనినావరుపఁదరమే ?
తగనీరునివ్వలేకయ పొగబండినినదుపుబెట్టు పుడమిఁ ? గుమారా। 202

తనయొవ్వఁదప్పుమన్నుజుఁడు గనుఁగొనలేఁడొరులవలనగాని ; నిజాస్యం
బునుజూచుకొనుటెయింతటి ఘనుఁడునునద్దంబువలనగాని ? కుమారా॥ 203

...టెంచుఁగావించిన నేరము పేర్మి స్నేయఁజటొనగూడుఁ గా ;
...ఁబుట్టినదని గర్జనమునఁ బకయున్నఁగీడు డాయుఁ; కుమారా॥ 204

...రుల దుర్గుణముననే! కడు మెత్తురు గుణముకింతకైకొన, రీఁగల్
...జగన వనిలాంగమువిడి వడిగొని పుందున్నకడ వ్రాలుఁ ; కుమారా. 205

...తమునసీచుఁడయ్యా ఘనగుణమునవరుఁడుకీర్తిగాంచును ; వ్యగసం
...తంబయ్యును గస్తురి కనదెఁగల్కీర్తిఁవాడికతన? కుమారా॥ 206

...జాండయ్యునమనుజుఁడు వెలయఁడుగుణహీనుఁడైన ; విమలాద్రుల పైఁ
జలిగియు విర్ఘురతోయము మలినంబై మాన్యమగును మహిని ; కుమారా। 207

కలరూపెటుఁగకమార్గుం డిలఁభ్రాంతిఁ లోగ్నిపాసికిరవా, దివ్వెన్
విలకించిమిడుత నిప్పని యలుకక పసవచ్చి త్రెళ్లునట్లు ; కుమారా। 208

తనకలిమి నక్కనుఁ జనుఁడు తనము లుఁగుక్క జేరనేని దసవిరులగుచుం
డొనరఁగలిగించు ; నీటిఁ దనరింపక పాలు తెలుపుఁ దనముఁ? కుమారా॥ 209

పెదములయావనధనముల బవిలించుచు, విద్యఁజేసి, బ్రదికెను తెలుఁగుల
పదికోని, ఘువలఁబనిగాయ పసమందినుభాంతి నుతులఁబడయు ; కుమారా. 210

విరసుఁడునవకవితామృత గరిమమునెన్నఁడేని గానంగలఁడే?
మురచిరములతుజసారథ సరసతభరమెట్లు తెలియఁజాలుఁ కుమారా॥ 211

వినయనయాదిగుణాద్రనరుఁడుగ " కుమారనీతిరత్నావళి " న
య్యవకోటపార్థసారథి పొనరించె భవద్విధైకబుద్ధిఁ కుమారా. 212

ప్రకటన.

		రూ.	అ.	పై.
[illegible]	For the lads in the Lower Classes	0	0	8
[illegible]	For the boys in the Secondary classes and youths in general	0	1	6
[illegible]	... ...	0	0	6
[illegible]	...	1	0	0

అచ్చులోనుండు గ్రంధములు.

[illegible]	0	4	0
[illegible] ఆదిపర్వము	0	10	0
,, ,, సభాపర్వము	0	6	0
,, ,, ఉద్యోగపర్వము	0	8	0

Can be had of the author.

I. PARTHASARATHY CHETTY,

Retd. Hosp. Asst., Nellore.

[illegible] (డ్రామా) with opinions of the Press and Pandits	1	0	0
[illegible] B. A. Text for 1912	1	0	0
[illegible] ([illegible]) ...	0	8	0
[illegible] A Treatise on Theory and Practice of Music	0	8	0
[illegible]	0	0	6

Can be had of the author.

BETHAPUDI BHAGAVANTHA ROW,

Near Theatre Hall, Bezwada.

10361